

KARYS

EINA SYKĮ SAVAITEJE

Kaina: 3 mėn. 75 centai.
Atskiro numerio 5 centai

Adresas: Kaunas, Laisvės Alėja 12
Nr. «Kario» Redakcija. Telef. 90 Nr.

47 (183) Nr.

Kaunas, 1922 m. lapkričio mėn. 22 diena.

IV metai.

Neužmirškime žuvusiųjų.

Š. m. lapkričio 23 d. sukanka keturi metai mūsų kariuomenės gyvavimo, keturi metai kaip mūsų ginklas stovi Tėvynės sargyboje. Pasakyti „keturi metai“ rodos nedaug, bet kiek jau mūsų pergyventa, ir tai nelengvų dienų, bet kovos su nelygiu, daug stipresniu priešu. O jų žymesnieji buvo trys: vokiečiai, rusai ir lenkai, kurie įvairiai maskiruoti norėjo mus pavergt. Dygo mūsų brolių karių kruvini kapai ties Vilniaus vartais, Daugpiliu, Suvalkijoje, Žemaitijoje ir tt. Dygo ten, kur plėšrioji prieško koja žengė per mūsų tik ką atgijusią Valstybę, ir štai šiandien tu mums neužmirštamų brangių kapų matome eiles, bet ar jie jau paskutiniai? Dar parodys ateitis...

Du arai atkišę savo snapus lyg nurimo, gal tik sapnuose prisimena gardžiąją mūsų duonelę, bet pastarasis baltasis aras dar tebetaiko išplėšęs mūsų Valstybės širdį—Vilnių ir kitas kūno dalis. Sulaukus keturių mūsų ginklo pajėgos gyvavimo metų dar neturim progos džiaugtis, kad mūsų ginklas savo užduotį atliko ir gali būti padėtas į makštis, jis dar ir šiandien verčiamas stovėti Tėvynės sargyboj, nors senieji ginklo draugai jau didumoje, ginklus padėję į šalį, stojo prie plūgo.

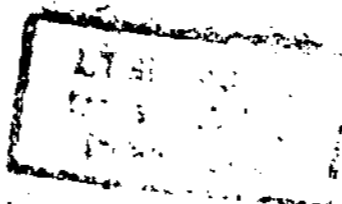
Pažvelgus keturius metus atgal į pirmuosius savanorių būrius, traukiančius Vilniun, Alytun, apsiavusius vyžomis, klumpėmis, apsivilkusius kaimiečių milinėmis, kiek mes matome juose nepaprasto pasiryžimo, vilties, pasiaukavimo. Kuomet aplink tamsu, ateitis neaiški, iš šalies užuojautos nėra ir iš visur supa vien priešai, nei pinigų, nei ginklo, — tas paprastas

kaimo jaunuolis, nežvelgdamas į tai, žengia į tą šalį kur išgirdo pirmąjį šauksmą kovon. Ir štai tas sveltųjų pavergtas vargas ūmai tampa milžinu ir permuša galiūną Galijotą. Šiandien sukakus keturiems metams matome savo šalies didesnę dalį laisvą, nepriklausomą, kitų pripažintą, o kad Vilnius, Klaipėda ir kiti išplėsti kraštai bus sulieti į vieną Nepriklausomos Lietuvos kūną, tikime, ne mažiau, kaip prieš keturius metus, kad tikėjome, jog Lietuva bus nepriklausoma.

Paminklas pirmųjų kovotojų pasiryžimo, aukavimo savęs — mūsų Nepriklausomybė, ir gyviesiems to paminklo pakanka, bet žuvusiems, ar pakanka paminklo pastatyto prie Karo Muzėjaus, kt., keleto iškabintų paveikslų ir pavardžių sąrašo Karo Muzėjuje, manau to dar būt permaža. Daug jų apleistų kapų išmėtyta įvairiose kapinėse, ir šiaip karo laukuose, be jokios priežiūros, lyg jau užmiršti. Mūsų visuomenės užduotis, surinkti iš karo laukų, padoriai prie kitų karžygių palaidot ir visus apleistus kapus rūpestingai papuošti, sulig išgalės pastatant paminklą su pažymėjimu, kas po juomi guli, o mūsų pirmųjų karių užduotis neužmiršti tų savo žuvusių draugų kapo, bet kas turi jų atvaizdus, siųsti juos ten, kur jais rūpinasi, pridėjus prie jų trumpą žuvusiųjų biografiją ir žuvimo priežasties aprašymą. O tokios medžiagos susirinkus, tikiuosi, imtūs kas rūpintis išleisti žuvusiųjų albumą su trumpųjų biografija, kas būtų labai naudinga, ypač ateičiai.

Neužmirškime savo žuvusiųjų draugų ir lai toki lapkričio 23 d. kasmet mums juos primena.

Jda.

A. Vokietaitis.

Tėvynė ir tauta,

(Tėsinys)

Kodel taip atsitinka, tai gal paaiskės, kai smulkiau pakalbėsime apie tautos reikšmę tėvynėje.

Kiekvienam samoningam piliečiui tautos ir tautybės supratimas yra aiškus. Rodos ir kabėt apie tai nereikėtų. Tačiau mūsų tėvynėje dar daugelis dėl savo tautybės abejoja: nežino kas jis yra, nes vyriausia tautybės žymė yra la koma vartojama kasdieniniam gyvenime kalba. Kas kuria kalba šeimynoje kalbasi, vadinasi, ir tos kalbos tautai priklauso. Tikrai ne visomet iš vartojamos kalbos galima apie piliečio tautybę galutinai spręsti. Pavyzdžiui, daugelis žydų pas mus namie ir gatvėje kalba rusiškai, ir, vis tiek, jų tautybė dėl šios priežasties nesikeičia. Kita vėl mūsų piliečių dalis kalba lenkiškai, o dažniau kokiu tai lenkiškai—rusiškai—lietuvišku mišiniu. Čionai jau kyla abejojimų, kas gi šis pilietis yra: lietuvis, ar lenkas. Šiam klausimui išspręsti reikia aiškiau nusakyti, kas yra tauta.

Paprastai tauta yra vadinama, didesnė ar mažesnė, tam tikra žmonių grupė, kuri naudojasi vienoda kalba, vienodais papročiais ir turi, maždaug, vienodas kaip fizines taip ir dvasines savybes. Vadinasi, tautos viena nuo kitos skiriasi ne tik savo kalba, bet ir kitomis savybėmis, tarp kurių fizinės savybės taipgi turi didelės reikšmės. Mokslininkų yra susekta, kad kūno sudėtimi, ypač galvos forma viena tauta nuo kitos žymiai skiriasi. Net šiaip kiek pastabesnis žmogus lengvai išskiria iš pas mus gyvenančių tautų jų tipingus atstovus: vien į veidą pasižiūrėjęs tuojaus pasakys, kad tai yra lietuvis, žydas, cigonas, rusas. Tačiau ne kiekvienas iš veido įspėlas lietuvis pasisakys lietuviu esąs. Sakys, kad jis kalbą lenkiškai, lat yra lenkas. Čionai tai jau gal reikėtų taikinti mokslo naudojamos priemonės fizinėms savybėms išti: išmatuoti jo kūno, ypač galvos sudėtis ir sulyginus matavimo davinius su lietuviu ir lenko kūno struktūros daviniais, galima būtų susekti kuriai tautai tokis pilietis priklauso.

Kai kam gal ateiti galvon šitokia mintis: kuriems ga'ams dėl tos kalbos varžytis, ar ne vis vien, kuria kalba kalbėsi? O dalykas tame, kad kalba vis gi yra vyriausia tautybės žymė, tautos vienybės reiškiėja. Nustos tauta vartoti savo kalbą, prisisavins svetimą, ir tuo pačiu ji nustos savo vardo, ir susiliedama su kita tauta, ims nykti, tirpti ir pagaliao būna išbraukta iš gyvuojančių atskirų žmonių grupių. Kaip atskiras žmogus saugoja savo gyvybę, bekovodamas su visokiais tai gyvybei grėšiančiais pavojais, taipat sveika tauta saugoja savo gyvybę ir pirmoje eilėje saugoja ir gerbia savo kalbą, kaip vyriausią gyvuojančios tautos žymę, tos tautos vienybės reiškiėja.

Juk ir dabar atvykęs į mūsų kraštą svetimos šalies pilietis ir išgirdęs mūsų laikinojoje sostinėje kalbų įvairumą pradeda abejoti dėl lietuvių tautos vienybės ir jos teisės į nepriklausomą gyvenimą. Iš čionai ir kyla visuomenės pasipiktinimas ir baimė dėl per didelio įsivyravimo svetimų kalbų mūsų įstaigose ir viešose vietose, nes visa tai silpnina mūsų tautos reikšmę mūsų tėvynėje.

Tinkamas kalbos išsivystymas turi tautai didžiausios reikšmės. Per gimtąją kalbą piliečiai įgyja mo-

kslą — vaomas, pastuosta gyvenimui. Taigi, ne vis vien kuria kalba mokslas įgyjamas: jeigu tai atliekama ne gimtąja kalba, tai pradžiore reikia daug laiko ir jėgų išaikvoti, kol išmoksi svetimos kalbos, kurios pagelba reikės mokytis. Be to, dar gimtąja kalba atliekamas mokslas pasiekia visus tautos sūnus, ir tuo būdu per mokslą ir apšvietimą kyla ir bręsta visos tautos kultūra. Susipratęs tautos visa tai gerai žino ir todėl savo kalbą begalio brangina. Tokių tautų visuomenėje nemokantis gerai gimtosios kalbos pilietis nustoja pagarbos, nėra įsiejidžiamas į draugiją.

Pas mus dar dažnai pasitaiko, kad kai kuris nesusipratęs lietuvis ar svetimos tautos pilietis dėl lietuvių kalbos nusako, kad tai prastų žmonių, piemenų kalba, dar kai kurie sako „pagoniška“ kalba. Stebėtis ir pykti dėl to negalima; reikia tik pasigailėti tų žmonių dėl jų tamsumo ir nesusipratimo, nes juk ir kitų tautų piemenys ir „praščiokai“ tųjų tautų kalba kalba — Lenkijoje lenkiškai, Prancūzijoje — prancūziškai. Pagalios buvo laikai, kada visos tautos buvo „pagonais“ — stambeldžiais. Šių dalykų nežino tikrai suvisai tamsūs piliečiai.

Suvisu ką kitą kalba dėl lietuvių kalbos gražumo ir reikšmės svetimų šalių mokslo vyrai, kaloininkai. Jų supratimu, lietuvių kalba yra labiausiai panaši į visų Europoje esančių kalbų motiną — sanskritų kalbą ir tuo atžvilgiu lietuvių kalba mokslui yra labai brangi; nes padeda geriau suprasti kitų kalbų dėsnius. Taip antai vienas prancūzų kalbininkas Chavée yra pareiškęs, jog Lietuvos valstiečiai kalba vyriausia Europoje kalba. Antras prancūzų garsus mokslininkas Elize Rekliau savo visam kultūriniam pasaulyje žinomame veikalė „Žemė ir žmogus“ yra plačiai pažymėjęs lietuvių kalbos grožį ir tarp kila ko yra pasakęs, kad jeigu reikėtų lyginti tautas pagal jų kalbos gražumą, tai lietuvių tautą reikėtų pastatyti pirmoje vietoje. Iš to matome, kaip gerisi mūsų kalba ir ją gerbia svetimi, tai juo labiau mes patys privalome ją branginti ir rūpintis jos tinkamu išsivystimu. Dėja, toli gražu ne visi pakankamai supranta mūsų kalbos grožę ir reikšmę, o labiausiai neapkenčia jos kai kurie mūsų nutautinti broliai. Kurios reikšmės turi kalba žmonių kultūrai ir jų ekonominei gerovei, tai geriausiai mums išrodo mūsų tėvynės nutautintos srytys. Užtenka sulyginti Vendžiogalos, Kedainių ir kitų apylinkių akalicas su lietuvių greta stovinčiais kaimais, kad suprasti, kaip brangiai užmokėjo mūsų nelaimingi broliai už gimtosios savo protėvių kalbos išsižadėjimą. Jų pusiau suirusios trobos, apdriskę namų stogai, dumynės pirkios liudyja, kiek žemai jie stovi kultūroje ir kokį ekonominį skurdą kenčia. Tuo tarpu, kai čia pat greta lietuviškas kaimas, tokioje pat žemėje kaip ir akalica stovintis, nieku nesiskiria savo gerove nuo kitų lietuviškų kaimų.

Be ekonominio skurdo išlautėję gyventojai kenčia ir dvasios skurdą: kalba kažin kokiu tai mišiniu savo protėvių ir naujai prisavintos kalbos. Taigi jiems nesuprantama nė viena grynoji kalba. Iš čia kyla jų dvasios skurdas ir jo pasekmė — gyvenimo gerovės sujrimas. Vilniaus išlautintos apylinkės tą patį liudyja. Tenai žmonės paklausti, kuria gi jie kalba, kalba, tie

siog negali ir atsakyti, nes jie patys nežino ir savo prislėgtą dvasią žymi pareiškimu — ot, kalbam „po prostemu“. Tai vis tos garsiosios lenkų kultūros žiedai.

Kyla klausimas, kuriems galams jie tai daro, kokia jiems iš to nauda? Jie žino, ką daro. Į visas Lietuvos sritis, kur tiksliai lenkams pavyko sukvailinti žmones, išplėsti iš jų gimtąją kalbą ir įbrukti jos vieton bent kurį nors kitą žargoną, dabar lenkai visam pasauliui rodo, kad tai šios srytys yra lenkų apgyventos ir kaip tokios turi priklausyti Lenkijai. Del šio lenkų pragaištingo darbo dabar mūsų tėvynė kenčia. O lenkai nenuilstamai ir toliaus mūsų tėvynės užim-

tose srytys ištautinimo darbą varo. Bet ar išėis tas jų naudai? Buvusių Rusijos ir Austrijos pavyzdžiai parodo, kad — ne!

Todel tai sąmoningos tautos ir saugoja savo kalbą, rūpinasi jos tinkamu išsivystymu ir gilesniu pažinimu, rašo kuodaugiausiai savo tautos kalba mokslo ir literatūros kūrinių, rūpinasi, kad tie kuriniai pasiektų plačiausias žmonių minias. Juo plačiau ir giliau tauta apsišvies, juo teisingiau ir gražiau sutvarkys gyvenimą savoje tėvynėje kovoje už buvį, juo stipriau ir sėkmingiau atsispirs savo priešams.

(Bus daugiau).

K. Dineika

Individinė gimnastika.

Individinė gimnastika mūsų kariuomenėje yra beveik naujas dalykas. Tos rūsies gimnastikos neturėjo ir senovės Rusijos armija. Jos nerandame ir artimesnių kaimynų (latvių, vokiečių ir lenkų) kariuomenėse tokiam kategoringam pavidale, koks seka iš «Isak. Kar.» 153 Nr.

Individinė gimnastika numatyta rytmečiais, tuoj atsikėlus. Tuo tikslu būrininkas išrikiuoja kiekvieną būrį gimnastikai išvėdintam kambary, arba salėj, arba šiltą rytmetį lauke. Apsirėdymas turi būti visai lengvas. Galima net apatiniuose baltiniuose, arba pusnuogiams, jei tik tam nėra kliūčių (pašaliniam aiškiai matoma aikštė ir p. d.). Oro prieinamumas odai turi didelės įtakos į jos grūdinimą, nervų stiprinimą ir visą asmens nusijautimą. To dėliai, jei tik yra galima, reikia sudaryti tinkamas mankštintis individine gimnastika sąlygas kiek galint lengvesniam apdare. Oro švarumas, grynumas turi būti užtikrintas. Jei jau negalima mankštintis tyram, neiškvėpuotam ore, geriau visai nesimankštinti. Padidintas kvėpavimas besimankštinant yra reikalingas ir apščiau deguonio. Blogas oras tokiuose atvejuose be galo žalingas.

Bendrai imant, gimnastika tėra prieinama normaliems, kad ir silpniems, žmonėms, taigi ir individinė gimnastika. Negali būt naudinga sergantiems kuria nors vidujine liga, ypač plaučiais ir širdimi. Prof. Pozneris draudžia mankštintis sergant inkstų uždegimu ir net pasveikusiems esą tegalima išlėno ir nuosaikiai treniruotis. Šiuose atvejuose geriausias patarėjas — gydytojas, nusimanąs ir kūno kultūros praktikoje. Bet jei jau ramiam stovy pulsas yra daugiau 70—78 mušimų į minutę; arba 130 — 140 mušimų į minutę po labai sunkaus darbo, ir po 2 — 3 minučių poilsio širdis visgi neatgauna savo normalės eigos, tai žinok, kary, kad esi ne visai sveikas ir turi eiti pas gydytoją!

Kadangi mūsų kariuomenėje visi gimnastikos ir sporto darbai turi būti dalių gydytojų priežiūroje, o tai reiškia, kad dalies gydytojui privalu žinoti kokiam stovy yra jam pavesti kariai, tai, be abejoj, susirgę kariai jau iš pat pradžių nebus leidžiami mankštintis, o silpnesniems bus nustatyta ir atatinama individinė gimnastika. Visų pirma gydytojas, arba kūno kultūros specialistas, kreipia dėmesio į kario sudėjimo defektus

(skilijozas, sukuprėjimas, kurių nors raumenų ypatingas nusilpnėjimas ir p.), nurodydamas kuriam koki mankštintai yra būtini. Šit'e specialūs mankštintimai turi būti įterpiami į bendrai visam būriui nustatomą individinę gimnastiką.

Individinės gimnastikos vyriausias uždavinys siekti širdies ir plaučių sustiprinimo. Tuo būdu siekiamas organizmo paruošiamasai užgrūdinimas (Reizschwelle). Be kūno sudėties trūkumų šalinimo, individinė gimnastika yra lėnas perėjimas nuo lengvesnių į sunkesnius pratimus. Be to, individine gimnastika įvedama odos grūdinimas oru, vandeniu ir masažu.

Kadangi kitos mankštynių progos nesuteikia kariams tokių plačių galimybių specialinai taikintis prie asmens ypatybių. Todel negali būti individinė gimnastika atliekama bendrai sulig komandos vienu tuo pat taktu ir graitumu bei intensingumu. Būrininkas prižiūri, kad kiekvienas jo būrio karys-dalyvis atliktų mankštymus tikslingai, tobūlai ir nurodytą skaičių kartų. Nors mankštymai daromi laisvai, bet gi turi būt tylą ir tvarką, kad viens kitam netrukdytų.

Suprantama, kad individinės gimnastikos galima pradėti mokyti, kai naujokui (šiandieną ir senam kariui) jau bus žinomi pirmieji pagrindiniai švedų gimnastikos dėsniai. Tas mokymas neilgai truks, jei pradžioje bus mokinta daryti tik keletas lengvesnių pratimų. Laiks nuo laiko, nuosaikiai, tų pratimų skaičius didinamas, kol išsemiama visa pradinio periodo programa. O ta programa naujokam tęsis mūsų kariuomenėje apie 3 mėnesius. Naujokų programą bent dalimi turi išėiti ir seni, kol kas nepraėję individinės gimnastikos, kariai. Tai bus ir jiems geras paruošimas. Naujokų individinės gimnastikos programa yra sudaroma iš visos eilės nuosaikiai sunkėjančių pratimų-kombinuočių. Tai ne „Sakalų“ sistemos, taip vadinamieji, numeriai, kuriais, deja, verčiasi dar lig šiol mūsų kai kurios dalys. Individinės gimnastikos pratimai yra lyg trumpa pedagoginės gimnastikos pamoka, harmoningai apimanti kūno lavinimą, o ypač organizmo vidujinių organų stiprinimą ir odos grūdinimą. Ponausjokinio periodo kariai naudojami beveik pastoviai rytmečio gimnastika, kuri susideda iš mankštymų, odos plovimo ir masažo. Bendrai imant, jau paruoštam kariui, individinė gimnastika naudinga tuo, kad paliuosuoja plau-

žius nuo naktų susikrovusių ten dulkių ir užgrūdina nuo peršalimų ir iš to kylančių ligų.

Taigi matome, kad individualinė gimnastika skiriama į kūno pratimus ir į odos priežiūrą. Aš ypatingo dėmesio kreipiu į pastarąją dalį — į odos priežiūrą, kuri, anot dr. Hufelando, yra be galo žmonių apleista.

«Tūkstančiai žmonių, sako jis, labiau auklėja, trenkia, šukuoja savo žirgo kailį, ne kaip savo kūno odą».

Milerio teisingu manymu, sveika oda — viena vyriausių kūno grožės sąlygų. Priemonės tam: oro, vėjo, saulės ir vandens veiksmas ir odos masažas. Mūsų seneliai mažiau peržengdavo gamtos dėsnius ir gyveno natūralingiau. Jie mažiau buvo linkę ir prie peršalimų todėl, kad turėjo labiau užgrūdintą odą ir kojas.

Ir jei šandie mes trokštame Lietuvos atgimimo ir gerovės, tai pirmiausias mūsų, karių, žygis kuo stropiausia rūpintis savo odos kultūra ir bendrai imant, kiek galint grįžti į natūresnį gyvenimą, kurį nustato higienos taisyklės. Jas toliau patieksim, bet primygtinai pabrėžiame, kad tų taisyklių naudingumą tik tuomet pajusim, kai griežtai nusistatysim kasdien reguliariai jas vykinti ir ne by kaip, bet sąžiningai ir tiksliai. Odos grūdinimo būtinumą yra numatęs ir «Isak. Kar.» 153 Nr., kur «užgrūdinimo tikslu naujokams ir visiems kariams rekomenduojama, kur aplinkybės leidžia, odos priežiūra: apsiplovimas vandeniu ir masažas tuoj grįžus iš gimnastikos pamokų».

Mes, kariai, esam, galima sakyti, tobuliausia, sveikatos atžvilgiu, tautos dalis. Mes galime tinkama kūno kultūra dar labiau pasitobulinti ir sustiprėti, ir ne tik kūnu, bet ir dvasia, nes tik sveikam kūne — sveika dvasia.

Save stiprindami, mes tuo pačiu stipriname ir visuomenę, ateinančią kartą, tautos žiedą. Be to, tik patys mokėdami fiziniai lavintis ir patys ant savęs išbandę higienos taisykles, tegalim būt pavyzdžiu kitiems, ypač savo sodžiaus ir apylinkės draugams ir draugėms. Todėl «Isak. Kar.» 153 Nr. nurodo, kad «Kareivius paleidžiant į atostogą — dalių vadų prievolė yra juos išmokyti reguliaris švedų kambario gim-

nastikos su vandens apsiplovimu ir masažu. Be to, turį būt jiems pašvesta keleta paskaitų iš asmens ir socialės higienos. Pageidaujama išmokyti juos organizuoti vietose fizinės kultūros draugoves, nurodyti tų draugijų vadovavimo planą ir būdus ir skatinti to darbo imtis, kad šalį fiziniu atžvilgiu atnaujinus ir paruošus sunkiam ir atsakomingam kariuomenės ir tautos kūrybiniam darbui».

Tokie yra individualinės gimnastikos siekimai, tokia yra jos programa. Apie individualinės gimn. vykinimą plačiai čia nekalbėsime, tai ateities dalykas. Kai turėsime instruktorių kursus, tai juose, be abejo, detalčiai praeis ir individualinės gimnastikos kursą. Nūn jau Karo Mokykla turėtų pasireikšti, kaip uoliausia «Isak. Kar.» 153 Nr. vykintoja, ir pirmą vietą turėtų savo auklėtinius išmokyti individualinės gimnastikos ir be išeinamojo praktingojo fizinio lavinimo kurso, turėtų būt įterpta į higienos pamokas mankštų higienos žinios, gydymo gimnastikos pratimų receptai ir pan. dalykai. Visa tai būtų tikras auksčiau cituoto «Is. Kar.» straipsnio sėkmingo vykinimo laidas. Tik per karininkus ir prityrusius sportininkus susportinsime kariuomenę, o per ją ir visą tautą! Individualinė gimnastika yra gariausia tam priemonė.

Teisingai yra pastebėjęs Gerutis, kad mūsų silpnybė yra ta, kad mes tik tuomet imamės auklėti ir branginti savo sveikatą, kuomet ją prarandame ir tuomet jau dažnai yra pervėlu.

Gerutis šaukia: «Bėdina, akla, paklaidinta serganti žmonija! Viši pratina tave ieškoti sveikatos susierzinyje. Tuo tarpu tą susierzinimą seka pagal nepermainomų gamtos dėsnių dirksnių tinklyno pasilpnėjimas». Ir reikia sutikti su mūsų liaudies švietėju, kad šios gadynės sveikata yra dažytas grabas. Mūsų žmonių karta visai nuskurdo. Mūsų kūno ir dvasios gyvenimas amžinai negalioja dėl nenatūralių sąlygų... Mes gyvename per greitai ir pergudriai. Mes pertoli šalinamės nuo gamtos įstatymų... Tat gi reikia gražinti ir lietuvių tautą į sveikatą, pajėgumą ir grožį. Reikia kariams persiimti šita ideja ir išėjus iš kariuomenės eiti į liaudį su įsitikinimu, kad kiekvienas pilietis ir pilietė, vis tiek kokį darbą jie dirbtų, visi be išimties privalo išmokyti individualinės gimnastikos ir mankštintis, prisi-

451 dieną jūroje.

(Iš 1914—18 metų karo istorijos*)

Vokiečių pagalbinis kreiseris „Wolf“ išplaukė iš vokiečių vandenių 1916 m. lapkričio mėn., 30 d. Kreiseris turėjo 6.000 tonų vandens talpumo, buvo apginkluotas viena 15 cm. kalibro patranka ir turėjo mažą orlaivį „Wölfrochen“, (Vilkelis). „Wolf“ praplaukė liniją anglų užtvarų ir, aplankęs Angliją iš šiaurės, įėjo Atlanto vandenyną. Kad nekreipti į save dėmesį, „Wolf“ iš pradžių nedarė jokių operacijų ir plaukė tiesiog į pietus. Tik 1917 m. sausio 16 d. kreiseris pradėjo pildyti paskirtą jam uždavinį ir pirmiausia paleido minas prie Geros Vilties iškišulio (Pietų Afrikoj).

Sausio 27 d. kreiserio radiotelegrafas perėmė anglų pranešimą apie pasirodymą „Wolfo“ buvimo rajone, vokiečių povandeninių laivų. To pranešimo priežastimi buvo garlaivio „Agnitania“ išsprogdinimas kreiserio paliktomis minomis. Garlaivij buvo didelis Australijos kariuomenės transportas.

Vasario viduryj „Wolf“ atsidūrė prie Ceilono salos. Čia jis paliko prie krantų minų, daugiausia ties Kolombo ir Bombėju. Sekantį rytą čia žuvo laivas „Workstershayr“, už savaitės „Persens“, o birželio mėn. — „Mangolia“.

Kovo 2 d. „Wolf“ sulaukė anglų laivą einantį iš Adeno į Kolombo. Palikęs garlaivij kiniečių ekipažą, kreiserio vadas paėmė garlaivio 1 karininką ir 37 jūrininkus ir, pavadinęs laivą «Iltis», davė jam uždavinį paleisti minas prie Adeno. Bet greit bevėlis kreiserio telegrafas perėmė pranešimą apie tai, kad garlaivis «Iltis» pagautas ir jo kiniečių įgula suteikė tikslų žinių apie „Wolfa“ ir jo orlaivį.

Greit po tam „Wolf“ sustabdė ir nuskandino vieną paskui kito laivus „Wodswort“ ir „Dy“ prie Australijos krantų. Kai kurį laiką „Wolf“ kreisiravo tarp kontinento ir Naujosios Zelandijos. Orlaivis per tas kelias savaites padarė daug lėkimų. Gegužės mėn. radiotelegrafas atnešė žinių apie Amerikos Suvienytų Valstybių prisidėjimą prie karo. Susijęs prie negyvenamos Domeniko salos, „Wolf“ per šešias dienas buvo taisomas. Gegužės 27 d. buvo pastebėta dūnai garlaivio „Werna“, einančio iš Naujosios Zelan-

laikant higienos taisyklių. Laikas jau visiems suprasti, kad fizinis darbas nesuroja vispusiškai ir vienodai lavinti viso žmogaus kūno. Tai mokslas tvirtina ir kiekvienam lengvai suprantama. O be vispusiško ir

vienodo kūno lavinimo nebus patvarios sveikatos, pajėgų ir akių verančio grožio. Pirmas žingsnis į tai — individualinė gimnastika ir higiena.

(Ne galas).

Didžiojo karo pabūklai.

18 metų atgal rusai kariavo Tolimuose Rytuose su japonais. Kariavo jie sausumoje ir vandenynuose. Bet tas karas tai buvo tik šešėlis didžiojo Europos karo, kuris dalinai ir mus paliečia. Daug kas nežino, kaip gudriai jis buvo vedamas ir kokie baisūs karo pabūklai buvo jame vartojami.

1904 metais Anglijoje nuleista į vandenį pirmasis drednoutas, o didžiajam kare jau visos valstybės turėjo pasigaminusias, apsigynimui nuo jų, bent po kelis anti-drednoutus, kurie nepalyginami su savo prmtakūnais nei didumu, nei apsarvavimu.

Nuleistasis drednoutas apginkluotas buvo 30 cmtr. (12 col.) patrankomis ir turėjo 17900 tonų talpumo. Dabartiniai gi super-drednoutai, tipo karalienės Elzabetos, turi 27500 tonų ir šauda armotomis 42.5 cmtr. (15 col.). Skirtumas ne didelis, bet pasekmės to perviršia žmogaus išsivaizdavimą. Kaip lengva 20 metų atgal toksai laivas galėjo skandinti laivus už savę silpnesnius, ir nebuvo jam lygaus, taip šiu laikų super-drednoutai juos suaižo į smulkius šipulėlius.

Kaip 30 cmtr. patrankomis mėtydavo kukas 328 kg. (20 pūd.) svarumo per 4 mylias tolimo, taip dabar iš 42 cmtr. patrankų mėto kukas 983 kg. (60 pūdų) per 27 mylias, o per 7 pramuša by kokį šarvuotį.

Del tų tai baidių karo laivų ir yra laikomi anti-drednoutai, kurie teisingiaus pasakius, yra ne kas kitas, kaip tik didžiulės vandens tvirtovės. Nežiūrint tokių patrankų baidios jėgos, jos gali teisingai išleisti vos 200 šuvių, o paskui lėka niekam tikusios. Kadangi šoviny per jos vamzdį tetrunka išlėkti 1/40

sek., tai galima pasakyti, kad jos tinka ne daugiau kaip 5 minutėms.

Dabartinis drednoutas kainuoja 2—3 milijonai sterlingų svarų. Tokiam laivui prisieina kautis ne tik su priešo laivais ant vandens paviršiaus, bet dar ir su minomis, gresiančiomis jam iš po vandens. Povandeniniai laivai taip ir tyko į kas minutė iš pasaių užuotiti, paleisti miną ir vėl vėjo greitumu išnykti beribėj jūrėj. Šiandieninė torpeda daug didesnė ir tobulesnė, už leistas 15 metų atgal. Tai tikri jūrės vilkai, geriaus pasakius, naikintųjų naikintojai. Kaip greit jos vystosi galima matyti iš šito davinio. 1908 metais Anglijos naikintojai tipo „Fraibal“ turėjo talpumą 795 — 800 tonų su greitumu, 33 mazgų. Du naikintojai pagaminti Turkijai ir pamti anglų karo laike kaip karo grobis (dabar vadinasi „Folkner“ ir „Bok“ turi 1850 tonų talpumo su greitumu 56 mazgų atviroj jūrėj).

Dar daugiau permainų turėjo povandeniniai laivai. Teisybė, 1904 metais Anglijoje jau buvo povandeninių laivų išmėginto tipo „Holandija“ ir 2—3 senos tipo „A“ viso — 11 170 tonų talpumo su greitumu 7—9 mazgų, radiuse 100 mylių. Toli gražu jiems nuo dabartinių Anglijos povandeninių laivų, kurie lengvai padirba reisa 4000 mylių. Pekelia naudingo krovinio iki 1000 tonų ir plaukia greitumu 18 mazgų. Kiekvienas toks laivas turi apsiginti po kelias patrankas ir nuo 3 iki 4 torpedinių triubelių povandeninei atakai. Pačios minos taip pat pagerintos. Kiekviena tokia mina pataikiusi į dreduoto dugną momentaliai pagramzdina.

(Bus daugiau)

dijos. Per orlaivį buvo jam pasiustas įsakymas apsi-stoti prie salos. „Wernos“ kapitonas įsakymą išpildė ir pasidavė. Iš garlaivio perkrauti į kreiserį 1.200 tonų anglio, o paskui „Werną“ nuskandino.

Tokiu pat būdu pasielgė ir su garlaiviu „Ujuslaw“ ginančiu iš Sidnejo į Samoa; jo įgula buvo priimta kreiseri. Paskui paikta minos ties Tasmanija. Kelias dienas vėliau radiotelegrama iš laivo „Hember-

land“ pranešė apie tai, kad jis tapo užgautas šitų minų. Ten paskendo dar vienas garlaivis.

Greit po tam nuskandinta amerikiečių škuna ir garlaivis; ekipažas jų buvo paimtas į kreiserį.

Dėka nešifruotai radiotelegramai „Wolf“ pagavo neatsargiai telegrafuojantį laivą „Matungą“, einantį iš Bribeno; laive be anglių ir naftos buvo kareivių ir 2 Amerikos karo gydytojų. Po to, kreiseris išbuvo apie valandą ties Naujosios Gvinejos krantais, iškraudamas iš sugauto laivo anglį ir maistą, kurio buvo pakankamai. Sugautasis laivas tapo nuskandintas.

Pirmose rugėžio dienose „Wolf“ įplaukė į Indijos vandenyną, kur greit laimingai susitiko ir prasilenkė su nedideliu anglų kreiseriu. Neko netardami, angliai ramiai praplaukė pro priešą. Prie Singapuro kreiseris nutiesė minų laukus ir nuplaukė Indijos vandenynan.

Rugsėjo 27 d. norėjo sustabdyti japonų garlaivį „Chitaši-Maru“, bet tasėjo toliau savo keliu. Tada patrankos šuviu iš kreiserio nušauta 20 japonų ir garlaivis pasidavė nugalėtojui. „Wolf“ privedė garlaivį prie neapgyventos salos Atoli ir pasiėmė jo krovinį: gumą, ryžius, šilką, geležį, varį ir milius, viso sumoje 50.000.000 markių.

Tada „Wolf“ sunaikino savo prietaisus minoms mėtyti, nes jos buvo visos išaikovotos.

Po to, sykiu su sugautu garlaiviu „Wolf“ nuvyko prie Madagaskaro. Brangesnės prekės buvo perkrautos iš garlaivio į kreiserį, japonų šilku buvo suteisyti orlaivio sparnai, padariusio jau 60 kelionių. Radiotelegrafu sužinota, kad japonų kreiseris „Cuti-

Lauko užsiemimai naktį ir miglotame ore.

Oro mokymo ramiam laike uždavinys — priprauti visus karius, o ypač naujokus išverti visus karo sunkumus. Paprastai iš kareivio kare be asmens gerų pusių reikalaujama: šalto kraujo ir drąsos, mokėti iškęsti didelį vargą ir išlaikyti prieš ugnį.

Prie senesnės mokymo sistemos paprastai pradedavo prie didelio fizinio nuilsimo didelių ir sunkių žygiuočių laike, per kurias dažnai kentėjo ir troškuli. Bet ilgas bado kentėjimas, buvimas visas dienas po atviru dangum, didelių aukštumų nugalėjimas, miego ir vietos nakvynei stoka ir buvimas prieš ugnį pasiliko svetimas tame pasirodo stoka pakankamo mokymosi ramiam laike. Šis trukumas priimtas domėn naujų išėjusių po karo vokiečių statutų ir sulig galimybės pašalinamas. Sulig naujų statutų taisyklių iš vienos pusės pripratimas kariuomenės prie fizinių įtempimų ir vargų rekomenduojama kaip karo auklėjimo priemonė, iš kitos pusės reikalaujama visų kariuomenės ginklo rūšių manevrų ruošimo, nesutrumpinant termino, kuris būtų reikalingas tam tikruose kovos apylostose. Reikalaujama būti po atviru dangum dažnai ir ilgą laiką esant įvairiam orui.

Tos taisyklės yra didelis žingsnis pirmyn taikos laiko mokyme, bet karas reikalauja nuo kiekvieno kario dar daugiau gerų savybių, kurių išlavimui taikos metu paprastai mažai kreipiama dėmesio, bet kurių stoka stipriai jaučiama laike karo kaip visose kariuomenės dalyse, taip ir pas atskirus karius.

Papildymas šitu mokymo trukumų kare reikalingas daug brangus laiko. Einant karan daugiausia vaiduojamasi apie būsiančias sunkias žygiuotes ir mūšį dieną. O tikrumoj kovotojai dažnai susidurs su sunkiomis užduotomis kaip tik naktį. Ypačiai neįaukaus įspūdžio daro nakties tamsa į miesto gyventoją, kuris prateš prie dirbtinos šviesos, ir varžo jo judėsių laisvę. Pas mus gruodžio mėn. jau 16 val. visai temsta ir švinta tik 9 val. ryto. Tuotarpu kariu. per tą laiką prisiena žygiuoti tankiai labai blogais lau-

ko keliais į priešų pusę, žygiuotės vora pradeda skleistis į atskiras dalis, galop į atskiras grupes ir eina toliau be jokio kelio; arba prisieis užimti kaimą, susidedantį iš toli išmėtytų viens nuo kito trobėsių, pereiti upelius, slėnius, nedidelius miškus, prisieis keisti kryptį, atskiriems žmonėms reiks ieškoti viršinių arba štabų vietų, perduoti ir gauti parėdymus bei įsakymus.

Kaimo gyventojas jau nuo mažesens apsipratęs su gamta naktį, miesto gyventojui reiks daug laiko, kad to pasiektų. Jis naktį užgauna kiekvinną akmenį, kurį kaimo gyventojas gerai mato, lenda jis balon ir į duobes, susiduria su vežimais stovinčiais ant kelio supainioja orientavimo punktus, kuriuos naktį matė ir kaip jam rodo gerai įsidėmėjo. Bet ir kaimo gyventojui nors jis lengviau orientuojasi naktį daug ko reiktų išmokyti toje srityje karo tarnyboje. Žygiuojant naktį dar blogiau jaučiasi jei pradeda lyti, ar snigti. Drapanos permirksta, sušala ir visiškai sukietėja, rankos ir kojos stingsta nuo šalčio ir žmogus, kartais dar išalkęs ir fiziškai nuvargęs, nustoja galutinai orientuotis; tokioj padėty dažnai eina priešingon pusėn o ne kur jis norėjo; vietoj savo dalies patenka į kitą vietą, štabe, kurio ieškojo perduoti jam kokį nors pranešimą ar įsakymą, pakliuvo pas priešą ir t. t. Jei jis buvo pasiūstas pristatyti maisto ar papildyti taūkstančios karo medžiagos — jau blogai, bet jau visai rimtų pasekmių gali būti, jei jam reikėjo vesti telefoną liniją, nunešt svarbų įsakymą ar pranešimą.

Tarnyba siunčiama perduoti ar gauti įsakymų viena iš sunkiausių lauko karo metu. Prisieina dažniausia jiems veikti tamsoj, ypač žiemą; veikiančioji kariuomenė ir štabai pereina iš vietos į vietą, pasiuntiniui dažnai prisieina ieškoti jų tarp įvairių kitų dalių, dažnai eiti ar važiuoti per tuščias vietas, nakties tyloje.

Dėlto yra labai svarbu išmokyti taikos metu karius nakties veiksmų. Tas gali būti pasiekta tik pra-

me" laukia garlaivio „Chitaši-Marū" prie iškišulio Kap. Tada garlaivis buvo nuskandintas.

„Wolf" vienas tęsė kelionę į pietus, stigidamas labai anglijo. Galop ties Afrikos krantais sutiko jis ispanų garlaivį „Igor Mendi" su anglių angliu kroviniu. Kreiseris pasiėmė jį ir vedė kaipo tenderį, perkėlęs jį į savo belaisvių dalį.

Aplenkęs Kap'o iškišulį „Wolfas" nugramzdino 1 Amerikos ir 1 prancūzų garlaivį, abudu su karo medžiaga.

Gruodžio 20 d. kreiserio kapitonas manė jėiti į Trinidado įlanką, perkrauti angli iš ispanų garlaivio, bet sužinojęs iš perimtos radiotelegramos, kad saloje yra sargyba, perkrovė visą angli (500 tonų) atviroj jūroje.

Abu laivu plaukė toliau į šiaurę. 1918 m. sausio 4 d. sutiko škuną, nuo kurios sužinojo apie esančią netoli norvegų užtvartą. „Wolf" pakėlė anglių vežimą ir išstatė melagingą vardą. Bet prisitartinęs ir pažinęs, kad norvegų garlaivis anglių kilmės ir tik ka-

rui virto norvegų, „Wolf'o" kapitonas, be jokių ceremonijų nuskandino sutiktą laivą.

Dar kelis kart „Wolf" paėmė atviroj jūroj anglijo iš garlaivių, paskutinį kartą prieš įeinant į anglių vandenį su dideliais sunkumais.

Paskui, taip pat sėkmingai, kai ir savo kelionės pradžioje, aplenkęs iš šiaurės Angliją ir 1918 m. vasario 17 d. užmetė inkarą Kiliuje.

Kreiseris išbuvo jūroje 451 dieną, padaręs 64.000 jūros mylių, t. y. 118.528 kilometrų, sunaikinęs per tą laiką visą eilę priešų ir neutralių valstybių laivų su bendru vandens talpumu virš 210.000 tonų.

Mir A. R-as

ktikos keliu t. y. manevrais ir mokymu naktį net mažų dalių. Naujas vokiečių statutas pažymi tai sekančiais žodžiais: „Nakties manevrai turi ypatingos reikšmės. Kariuomenė turi būti išmokyta naktį ir ir miglotam ore veikti“.

Geistina, kad ir pas mus kreiptų dėmes šita dalyka.

Jei šitą mokymo šaką palikti nuošaliai, tai paskut iš to gali būti rimtų pasekmių.

J. Betcherie

Kitų šalių kariuomenės.

Norvegija.

Norvegijos karalystė užima 323,838 klm. plotų ir turi apie 2.692.000 gyventojų; kvadratiniam kilometrui išpuola tik 8 gyventojai.

Norvegų kariuomenė — tai periodiškai šaukiama tarnybon milicija. Kariuomenė papildoma sulig griežtai pravestos teritorinės sistemos. Nuolatinės kariuomenės galima pasakyti nėra išėmus gvardiją, tvirtovių įgulą ir centralinę karo valdybą, išviso apie 2000 karininkų ir nuolatinio kadro kareivių. Kariuomenės vienetas sudaromas laike šaukimo mokymui ir lavinimui.

Karinė prievolė visuotina ir būtina, kiekvienas Norvegijos pilietis skaitosi esančiu kariuomenėje 24 metus, nuo 20 iki 44 metų. Aktyvė tarnyba tęsiasi 12 metų nuo 20 iki 32 metų; paskui skiriama atsargon (landveran), kuriame yra dar 20 metų iki 44 metų amžiaus. Ištikus gi naminiam karui ar esant pavojui karalystei sudaromas dar landšturm, paskutinė apsauga iš jaunimo nuo 18 iki 20 metų ir senjų nuo 44 iki 55 metų.

Metinis šaukimas gali duoti Norvegijai iki 34.000 naujokų, iš jų 17.000 šaukiama būtinon tarnybon mokytis. Aktyvė tarnyba trumpa ir dalinama į eilę trumpalaikių šaukimų. Pirmam šaukime kareivis pereina naujokų mokymą į 48—100 dienų, žiūrint ginklo rūšies, o paskui šaukiamas mokymui periodiškai keturkartus kas 1, 2, 3 ir 7 metai esant aktyvėje kariuomenėje, kiekvieną kartą po 20 dienų. Bet ir tais metais, kada kareivis nešaukiamas kariuomenėn mokytis, jis vis tiek pereina karininkams peržiūrint šaudymo mokslą, išaikvojant kasmet daugiausia 30 kulku.

Atliekantieji karo tarnybą gali pasiluosuoti nuo mokslo pakartojimui šaukimų jei jie pareiškia noro tarnauti gvardijos batalione arba įgulos dalyse, t. y. nuolatinuose kadruose.

Kad atsilyginti už trumpą kareivių buvimą būtinajoj tarnyboj, Norvegijai reikėjo sudaryti skaitlingą ir gerai paruoštą karininkų ir puskarininkų kadra, kuris dalinasi į tris dalis:

1. Taip vadinamas įgulos kadras susideda iš pašauktųjų kariuomenėn ir nuolatos tarnaujančių, turi apie 300 karininkų ir 160 puskarininkų, tarnaujančių generaliniame štabe, įgulos dalyse ir karo įstaigose.

2. Teritorialis kadras, vadinamas mokomas, šaukiamas kasmet periodinio mokymo laike trims mėnesiams. Per kitus mėnesius karininkai ir puskarininkai turi teltę dirbti kas patinka: ūkininkauti, prekiauti ir t. t. Šis gerai parinktas teritorialis kadras sudaro tvirtą kariuomenės pagrindą.

Nemokomas kadras — tai atsargos karininkai ir puskarininkai šaukiami tik esant kariuomenės mobilizacijai.

Visų kategorijų karininkai ir puskarininkai paruošiami yra specialėse mokyklose. Įdomi Norvegijos karo mokyklų savybė — tai jų charakterio dvilypumas: jose pareinamas mokslas ir grynai kariškas ir prekybos bei pramonės.

Norvegijos kariuomenė naujokų šaukimo ir aktyvės kariuomenės kareivio kasmetinio mokymo laike sudaro 6 įvairios sudėties divizijas. Normalė divizijos sudėtis: 3 pėstininkų pulkai, 1 kavalerijos pulkas, 2 lauko artilerijos divizionai, 1 sunkios artilerijos divizionas, 1 inžinerijos kuopa, 1 kulk. kuopa.

Trys divizijos pietuose turi raitiją ir artileriją; dvi divizijos vakaruose — kalnų artileriją, bet neturi raitijos; šešta divizija išblaškyta po visą kraštą, turi kalnų artileriją bet raitelių ir dviratininkų neturi.

Daug rūpinasi aviacija ne kaip karo priemone, bet kaip ryšio labai kalnuotoj Norvegijoje, kur susiekimas sunkus. Dabar yra apie 30 orlaivių.

Be to, daug šaulių, gimnastikos ir sporto draugijų, valstybės palaiptomų, dirba beruošdamos jaunimą prie karo tarnybos iš mažens.

Pėst. majoras Ružancovas.

Rumunijos kariuomenės šaukimas.

Rumunijoje yra privaloma visuotinos karo tarnybos prievolė. Be to, leidžiama savanoriam stoti karo tarnybon. Šaukimas atliekamas korpusų ir divizijų šaukimo apygardose. Nekurioms kariuomenės dalims šau-

kimas atliekamas visoj valstybės teritorijoje. Visiems jauniems vyrams, tinkamiems karo tarnybai leista stoti savanoriais į pasienio dalis, žandarmeriją, flotą ir kavaleriją (kalarasi), tik kiekvienas norįs pastoti kavaleri-

Jon turi atvykti su savo arkliu arba įnešti valstybės išdan pinigų arkliui nupirkti. Visi jauni vyrai, kuriems atėjo šaukimo terminas, traukia burtus. Laikiniai pakliuosuojami nuo karo tarnybos silpnos sveikatos, aukštųjų mokyklų mokiniai, o taip gi nekuri išlaikantieji savo šeimyną. Jauni vyrai, kurie turi atatinamą cenzą rezervo karininko ar puskarininko laipsniui—tarnauja tik vienus metus.

Tarnybos terminas.

Būtinoji karo tarnyba tęsiasi 25 metus, nuo 21 iki 45 metų ir skirstoma šiuo būdu:

7 metus lauko armijoje,
12 metų rezerve (1 ir 2 rūšies) ir
6 metus milicijoje.

Tikrosios tarnybos terminas:

2 metu pėstinikuose,
3 metus kitose ginklo rūšyse ir
4 metus kavalerijoje (kalarasi).

Kavalerijoje per metus tarnaujama tik kelis mėnesius.

Savoriai pasirašo sutarti ne mažiau kaip 3 metams, flote ir kavalerijoje sutartis daroma ne mažiau kaip 4 metams.

Vyrai, kurie pakelti į leitenanto laipsnį, turi tarnauti ne mažiau 9 metų.

Pahusuoti nuo karo tarnybos visai arba laikinai atleidžiama nuo mokesnių.

Vyriausioji vadovybė.

Vyriausioji karo vadovybė priklauso karo ministerio; jo priklauso generalis štabas ir karo taryba, kurios sudėtin įeina visi tikrosios tarnybos generolai ir kurie karui ištikus turės vadovauti korpusams ir divizionams. Karo taryba daro nutarimus ytin svarbiais karo klausimais ir yra viršininkų rezervas visų po mobilizacijos didesniųjų kautynių vienetų (ši taryba organizuota pavyzdžiu aukštosios karo tarybos Francūzijoje).

Organizacija.

Pastaruoju laiku Rumunijos kariuomenė susideda iš 21 pėstininkų divizionų, kurios sudaro 7 armijos korpusus, 2 šaulių divizionus, 1 kalnų šaulių brigadą, 2 kavalerijos divizionus ir 4 pasienio pulkus.

Dartės manoma padaryti Rumunijos kariuomenės reorganizaciją. Generolo Averskio, buvusio karo tarnybos pi minnko projekte, numatyta ramiam laikui 9 korpusus po dvi divizionas, ne skaitant 2 kavalerijos divizionų, armijos artilerijos ir 2 šaulių divizionų. Kitas generalio štabo projektas numato 8 korpusus. Kiekvienas korpusas susideda iš 3 divizionų 1 diviziono sudėtin įeina 3 pėstininkų pulkai 1 kulkosvaidininkų batalionas ir 1 artilerijos brigada ir suformuoti 3 šaulių divizionų. Šaulių divizionas turėtų susidėti iš 4 pulkų ir turėti nuosava artileriją. Galiausiai kalnų šaulių brigada per formuojama į kalnų šaulių divizioną iš 3 pulkų. Ši divizionas turės 3 kalnų baterijų grupes 75 mm kalibro ir 1 kalnų gaubčių pulką.

B. B.

Jonas Žilvitis

Savonoris.

Kada aš stojau į eilės
Mūs Lietuvos narsiujų karžygių,
Mane Tėveliai — giminės
Dar nežinojo kur žengiu.

Aš stojau savo kraštą gint
Kaip gynė mūsų protėviai
Ir galvą sutinku guldyt,
Kad nevaldytų mus ateiviai...

Prakeiktas Lenkas yr nedoras, —
Matyt jis nor užgrobti mus,
Į ginklą mūs sutrups jo noras
Linksmi mes grįšim į namus.

Kurie numirsim dėl Tėvynės
Atmins kiekviens Lietuvis mus,
Žinos, kad karžygių krutinė
Narsa praskynė jiems takus:

Takais kurie yra nulieti
Krauju tėvynės mūsų sūnų,
Mūs ainiai vaikščios su ramia širdim,
Neneš jie jungų svetimų.

Tad broliai mieliai, vyrs į vyra
Ginkim laisvę, garbę mūs.
Prieš mūsų narsą aštrų kardą
Piktieji priešū norai žus!

Žiemos pasaka.

Apšerkšnėją medžiai, — tai žiema.
Joju aš — ir žirgas — vienuma.
O pušyne žaidžia sutema.

Joju sau vienužis tarp miškų
Žiojas pusnys — grimstu — daug sniegų,
Et, palauksiu mėnesio juokų.

Ir vaidinas šerksno spinduliai,
Eglių deivės juokias patyliai,
Aš su žirgu grimstame giliai.

Brangios deivės žaidžiančios smagiai,
Baltos snaigės lengvos, kaip drugiai,
Et, žiema, kam pasaką sakei.

Su miškinėms deivėms, ot, smagu
Man su žirgu joti ne taku.
Deivės mano, pasvys mano — nebaugu.

Šerkšno medžiai — menas praeitis
Ir žiemos, ir pasakos naktis
Suvaidinta amžiais užmirštis.

Žirgė! nebejosim, jau gana,
Nes krūtinė burtų kupina —
Čia tik eglės, deivės ir daina.

Juozas Ženg

A. a. Prof. Dr. Adalbertas Bezenberger'is.

Š. m. spalio 31 d. Karaliaučiuje mirė Lietuvos Universiteto Garbės Profesorius, Karaliaučiaus Alberto Universiteto Sanskritų ir Lyginamųjų kalbų Profesorius, Slaptas Valstybės Patarėjas Filosofijos D-ras Albertas Bezenberger'is.

A. Bezenberger'is gimė 1851 m. balandžio 14 d. Kasselio mieste, tame pat mieste lankė gimnaziją ir nuo 1869—1872 m. mokėsi Göttingeno universitete. 1873 m. dar mokėsi Müncheno universitete. 1872 m. gavo daktaro laipsnį.

Velionis 29 m. amžiaus ima eiti Albertinos (Karaliaučiaus) Universiteto ordinarius pareigas, pasišvenčia lietuvių bei latvių kalboms tyrinėti. Daugkartų keliaudamas Pabaltijos kraštais, pažino lietuvių tautos gyvenimą. Visą savo ilgą amžių tyrinėdamas lietuvių

kalbą, skelbiant jos tautosakas, spausdindamas žodžių rinkinius, šnektų aprašymus ir kt. mūsų kalbą kėlė aukštėn filologų tarpe. Rinko ir tyrinėjo Rytprūsių ir Lietuvos senovės liekanas ir jas krovė Karaliaučiaus muzėjuje. Jo rūpesniu Prūsų senovės daiktų muzėjus tampa vienas didesniu tos rūšies muzėjum Europoje. Profesoravo Karaliaučiaus universitete 40 metų (1880—1921 m.). Parašęs yra keletą knygų apie Lietuvą bei lietuvius, daug yra parašęs mokslo rašinių.

Pasižymėjo nepaprastu darbštumu dirbant mokslo bei meno labui, jis nežinojo poilsio. Jam dažnai būdavo pavedama kuri nors svarbi misija ir jis visuomet pasižymėdavo ypatingu taktu ir reikalavimu bei žmonių žinojimu.

Ž I N I O S.

Iš Klaipėdos krašto.

— **Delegacijos Paryžiu.** Spalio 30 d. sąryšy su Klaipėdos krašto likimo sprendimu, išvažiavo Paryžiu lietuvių delegacija pirmininkaujant d-rui Gaigalaičiui. Ant ryt išvažiavo vokiečių delegacija ir lenkams pasidavėlis Aukštuolaitis su dviem savo draugais. Pastarajam daugiau sužvejojot nepavyko.

Lietuva ir užsieniai.

— **Naujas Anglų Atstovas.** Prieš kelias dienas apleidusio Lietuvą p. Wiltono vieton, Anglijos atstovu Lietuvai paskirtas p. Ch. Vaughan, iki šiol buvęs Anglų atstovu Čili (Pietų Ameriko).

Vilnijoje.

— **Gudai reikalauja nepriklausomybės.** Vilnos apskr. gyventojai vis labiau pradeda nesitenkinti lenkų valdžia ir aiškiai reikalauti Gudijai nepriklausomybės.

Iš Galicijos.

— **Ruošiasi prie rinkimų.** Lenkų policija raginant ukrainiečius dalyvauti rinkimuose į seimą Visam Turščausčinių apskr. daro kratas pas žymesnius ukrainiečių tautos veikėjus. Keliolika areštavo. Areštuotiems neleidžia pasiimti šilų rūbų, nors kalnuose jau šalta ir prisnigta. Karpatuose lenkai atsiuntė daug kariuomenės. Sakoma, ukrainiečius vėl siųs dalyvauti rinkimuose.

— **Bado protestas.** Kolemijos kalėjime reikdami protestą, kad praėjus pastrečio mėnesio, nuo jų arešto, dar iki šiol nėra tardomi, badauja 7 studentai ukrainiečiai. Suimant juos, policijos, komisaras įsakęs, nurėdyt visus vien delto, kad vienas iš jų buvo apsivilkęs išsiuvinėtais marškiniais. Įbauginut miesto gyventojų, retežiais apkaitus studentus vedžioja miesto gatvėmis. Kalėjimo sargyba mušimu stengiasi priversti badaujančius valgyt.

— **Lenkų mitingas.** Bogorodčanuose lenkų padarytame mitinge, lenkai kandidatai į Seimą ir Senatą raginę ukrainiečius ūkininkus pogromo būdu stabdyt ukrainiečių inteligentijos darbą.

— **Draudžia mitingus ir iškilmes.** Lenkų policija uždraudė ukrainiečių darbo partijai prieš Seimo rinkimus daryt Lvove mitingus. Lapkričio 1 d. 4 metų Ukrainos nepriklausomybės paskelbimo, uždraudė Lvove daryt iškilmes. Sv. Jurgio bažnyčioj buvo atlaikytos tik gedulingos pamaldos, o vakare uždėti vainikai ant ukrainiečių kapo, žuvusių 1918 m. kovo m. del nepriklausomybės.

— **Ukrainiečių sukilimas.** Sukilimai jau apėmę Lvovo, Volinio ir Kovelio apygardas. Lenkai mano, kad sukilimui vadovauja buvusis Ukrainos atamanas Skoropadskis.

Užsieniuose.

— **Sultonas pasislėpęs.** Turkų sultonas atsisakė pripažint bet kokius Angoros vyriausybės nutarimus.

„Petit Parisien“ praneša, kad sultonas pasislėpęs viename anglų laive.

— **Konstantinopolio vyriausybė atsistydinusi.** Konstantinopolio vyriausybės kabinėtas atsistatydino, pildomoji taryba ir policijos viršininkai savo išlikimybę pareiškė Angoros vyriausybei. Angoros vyriausybė, Trakijos gubernatorium paskyrusi Ravet Paša, kartu jį pripažino ir Konstantinopolio gubernatorium.

Rafert Pašą pareiškė, kad Turkai respektuoja Mudanijos sutartį ir santarvės okupaciją, tačiau neleisų Santarvei kištis į jų vidaus reikalus. Konstantinopolio vyriausias viziras pareiškė, kad iš Konstantinopolio nebūs siunčiama delegacija į Loanos konferenciją.

— **Kemal Paša nori sudaryt vieną Arabų valdžią.** Iš visų arabų kraštų, kitados priklaususių Turkų imperijai, Kemal Paša noris sudaryt vieną Arabų valdžią ir ją sujungt su Turku vyriausybe

kuri dvi veiktų iš vien, kaip kad yra veikusi Austrijų — Vengrijų imperija.

— **Mesta spaustuvėn bomba.** Čenstakavoje „Kurjer Czesochowski“ spaustuvės butan įmetė bombą, kuri spaustuvę visiškai sunaikino. Nuostoliai dideli ir del šio įvykio laikraštis negalėjęs išeiti.

— **Potvynis Neapolyje.** Neapolyj buvęs smarkus lietus, vanduo apsėmęs visą miestą. Padaryta daug nuostolių ir esą žuvusių žmonių.

— **Turkai ruošiasi užpulti Galipolio pusiasalį.** Turkai ruošiasi iš nežinių užpulti Galipolio pusiasalį, tai mano įvykdyt, kuomet pasikeis Santarvės karo laivų sargyba.

— **Turkų reikalavimas.** Kemalistas atsakydami Santarvės noton pakartojo savo reikalavimą, kad Santarvė savo kariuomenę iš Konstantinopolio ir savo karo laivus iš sąslaurių atšauktų, kadangi tas kliudo jų interesams Konstantiuopolyje.

— **Pasitikėjimas Poincare.** Prancūzų senatas vienbalsiai išreiškė pasitikėjimą Poincarei.

Prancūzų vyriausybė nutarė siųsti daugiau karo laivų į Turkų pajūrius.

— **Graikų tremtinių skaičius.** Amerikos Artimųjų Rytų šelpimo draugija pranešė, kad Graikuose dsama 846 tūkst. tremtinių.

— **Konfiskavo dokumentus.** Angoros vyriausybė konfiskavo visus Sevro sutarties oficialius dokumentus.

— **Sibiro kolonizavimui.** Tarybų vyriausybė Sibiro kolonizavimui nutarusi, kasmet leisti 300 tūkst. gyventojų veltui persikraustyti į Sibirą.

— **Pogromas redakcijoje.** Lapkričio 1 d. vakare Varšuvoj, du lenkų studentu užpuolė „Kurjer Poranny“ redakciją. Pradėjo daužyt langus, kėdes, mušti bendradarbius. Kilo didelis triukšmas. Studentus suėmė.

— **Apiplėšė laivą.** Jūrų plėšikai apiplėšė stovėjusį prie Freiburgo Elbės upėje laivą. Pirmiausia šūviais sužeidė laivo vadą paskiau surišo visus tarnautojus, Elbės upė leidosi įūron, bet upės žlotyse laivas užplaukė seklumon ir pasivijus policija plėšikus suėmė. Laivas sudaužytas.

— **Italų karo laivynas Art. Rytuose.** Mussolini įsakęs trims Italų karo laivams plaukti Artimuosius Rytus sustiprint ten Italų laivyną.

— **Kemalistai prieš anglus.** Ne toli Čanako kemalistai nupiove telefono kabelį, du anglų kareivių užmušė. Generolas Charpy mano, kad padėtis esanti labai rimta.

Karo kronika.

Iš Lietuvos.

— **Prezidento padėka pulk. - leit. Merkiui.** Vietinės Kariuomenės Brigados Vadas pulk.-leit. Merkis, jam pačiam prašant, paliuosuotas iš užimamos vietos ir iš kariuomenės atsargon. Valstybės prezidentas paskelbė pulk. leit. Merkiui už jo didelį ir atsakomą darbą mūsų jaunos kariuomenės organizavime ir tvarkyme, ypatingai pirmomis jos gyvavimo dienomis Tėvynės vardu padėką.

— **Karininkai ir karo valdininkai paleidžiami universiteto kvotimams laikyti.** Karininkai ir karo valdininkai, kurie nėra išlaikę valstybinių universiteto kvotimų, gali būti paleisti iš kariuomenės 6 mė-

nesiams be algos ir išlaikymo tiems kvotimams laikyti.

— **Karininkai komandiruoti užsienin karo mokslo eiti.** Šiais metais komandiruoti užsienin karo mokslo eiti šie karo karininkai:

A. Saint-Cyr mokykloj (Prancūzijoje)

1. Kap. Lanskaronskis,
2. Vyr. leit. Grinius,
3. „ „ Kairiukštis,
4. Leit. Pabedinskis.

B. Fontainebleau artilerijos mokykloj (Prancūzijoje)

5. Majoras Pečiulionis,
6. Kap. Dočkus,
7. Leit. Verba.

- C. Versailės inžinerijos mokyklon
8. Leit. Novickis.
D. Karo Akademijon (Belgijoj)
9. Majoras Gerulaitis,
10. Skirpa.
E. Inžinerijos mokyklon (Belgijoj)
11. Leit. Slabšys.
F. Generalio Štabo Akademijon (Čekoslovakijoj)
12. Pulk. Ladyga,
13. Kap. Origanavičius.
G. Intendantų akademijon (Čekoslovakijoj)
14. Karo vald. Grudzinskas.
H. Karo medicinos Akademijon (Prancūzijoj)
15. Gyd. leit. Jurgelionis.

Iš Lenkijos.

— Kariuomenės aprūpinimas pastotėmis. Lenkų vidaus reikalų ministerija Galicijoje ėmėsi visų priemonių, kad gyventojai aprūpintų pastotėmis lenkų kariuomenę veikiančią prieš ukrainiečius partizanus.

— III korpusas Gardine. III jo korpuso apygardos vadyba (D. O. K. III.) išbuvus Vilniuj kelis mėnesius liko perkelta Gardinan.

— Dainos kariuomenėje. Gen. Štabas išleido korpusų apygardų valdyboms instrukciją, kuri liečia dainavimo kariuomenėje. Nurodo kaip vesti choro mokymą, kokias dainas dainuoti ir uždraustas dainavimas 16 šlykščių kareivių dainų.

(Polska Zbrojna. XI. 3).

— Karininkų administratyvinė ūkio mokykla. Greitu laiku Krokuvoje atidengs Karininkų administratyvinę ūkio mokyklą. Mokyklos viršininku paskirtas intendantūros papul'k. Galik'as.

— Aukštojo karo mokykloj užsiėmimai prasidėjo lapkričio 3 d.

— Švietimas. Lenkų Raudonojo Kryžiaus kultūros ir švietimo sekcija laike metų savo veikimo įs, teigė Varšuvos ligoninėse biblioteką [70.461 tomų 40.899 skaitytojų], mokyklose mokino 8246 ligonius kareivius ir sanitarus, padarė 85 spektaklius ir koncertus, kinemotografo 100 seansų, 46 ekskursijas parodosna ir muzėjuosna, įkūrė 2 kareivių artistų mėgėjų kuopeles ir 9 rankų darbo dirbtuvėles. „Polska Zbrojna“ pažymi, kad skaičiuje sergančių yra daug kareivių iš pakraščių mūsų respublikos, kurie tik ką moka lenkiškai kalbėti.

Iš Rusų.

— Sušaudyti generolai. Schlesische Zeitung praneša, kad esą sušaudyti, tarnavę raudonojo armijoj generolai Gutovas, Lečickis, Zajončkovskis, Matkovskis, Rajeuskis. Kalėjime mirė generolas baronas Sivers. Visi minimieji senosios caro armijos generolai užėmė žymias vietas raudonojo armijoj.

— Nauja šarvuotų traukinių diviziono organizacija. Kilo sumanymas organizuoti naują šarvuotų traukinių diviziono organizaciją. Kiekvieno diviziono bus sekanti sudėtis: 2 lengvieji ir 1 sunkusis traukinys. Lengvųjų traukinių apginklavimas: 12 sunkiųjų «Maksimo» arba «Vikerso» kulkosvaidžių. Sunkiųjų traukinių, 6 gaubicos 15 cm. ir 6 sunkūs kulkosvaidžiai. 2 divizionai sudaro brigadą. Be to, kad sustiprinti mušyje, kiekvienai brigadai priduta autodivizionas ir padedantysis traukinys. Brigados stovi sekanciose stotyse: 1. Pskove, 2. Bologoje, 3 ir 4. Petrapilyje, 5. Viazmoj, 6 ir 7. Oranenbaume, 8. Brian-

ske, 9. Griazy, 10. Caricine, 11. Jekaterinoslave, 12. Konotope, 13. Tichoreckoj, 14. Znamenkoj, 15. Odo-soj, 16 Tiflise.

(Milit. - Wochenblatt XI. 11.).

Kareivio Eimučio paminklo fondas.

Anksčiau paskelbta 50.916 auks. 30 sk.

Geležinkelių batalionas: Karininkai. Po 100 a. m. Popeliuška, k. v. Umbras, v. let. Ohileckis; po 50 auks. techn. Argamakovas, v. lt. Vetiutis, lt. Balsys, Straševičius, Markūnas, Vodopalas, techn. Karnackas, kar. vėginas; v. lt. Ezerskis 30 auks.

Viso 730 auks.

1-ji kuopa 875 auks.

Ūkie komanda. Virš. Deltovas 25 auks.; po 20 a. eil. Marčėkevičius, Kurnevičius, Butvilis, Marčiukas, Zigmantavičius, Čepšys, Urbonas, v. n. Mičevičius, Tamulis, Butkus, j. s. p. Simonavičius, Strigūnas; eil. Kabilavičius 15 a.; eil. Romša 12 auks.; po 10 auks. v. p. Vinslovas, v. s. p. Sakalauskas, j. p. Stėkus, Zandorsonas, gr. Ruzgis, Gudinskas, Steponavičius, Ūrbonas, Dėubaras, Tomkevičius, e. Proninskis, Knikšta, Čepinskis, Radzevičius, Tamošiūnas, Dekaminavičius, Apolieskas, Tumas, Iškauskas, Seimonas, K. bartas, Vanagickas, Petrauskas, Remeika; po 5 auks. j. p. Blekaitis, gr. Kugras e. Gaižauskas, Smonavičius, Bublys, Kruojus, Sruavičius, Burdis, Fraeko, Zulpa, Baltramonaitis, Zeeaukas, Banžas, Palionis, Karabačas, Zekavičius, Petraitis, Černas, Fleideris, Šernas Mikalauskas, Stankevičius, Mušteika, Miknevičius, Morkūnas, Bielskis, Baltuška, Jakaitis, Kutka, Skarulskis, Vitkauskas, Žilinskis, Kablys, Griželis, Stelmokas, Pučkoris, Kuduiis, Pvsėkevičius, Kopčinskis, Brancelis, Podvorotnikas, Jurevičius, Kulešius, Kentra, Molnikas, Naimavičius, Keinys, Porminas, Butkus, Davidauskas, Kuoga, Sungaila, Štočius, Pučkorius, Lukoševičius, Dargis; e. Krupas 6 a. e. Tauras 4 a.

Viso 802 auks.

Išviso 53.323 auks. 30 sk.

Redakcijos atsakymai.

Dziviniskiui. Seniau nuomotos žemės negali. Raipo Karys ir bežemis gali kreiptis atatinamo apskrities Žemės Tvarkytojan, kuris parceluojant dvarus galės aprūpinti žeme.

J. Davolis. Kreipkis Apskr. Žemės Tvarkytojan. Jeigu savininkas einant Ž. R. Ist. šios nuomojamos žemės nepasirinko į nenusavinamą žemės normą -80 ha., tai einant Ž. R. Ist. 53 § galėsi nuomoti toliau, kol darą išparceliuos.

P. Stragaliui. 1. Žemės duodama tik tam, kuris patsai ją dirba. 2. Kreipkis per Užsienių Reikalų Ministeriją Perakaityk „Kario“ 45 Nr. žiniuose „Lietuva ir užsieniai“.

Seinų Jurginui. Kol neturime viso rašinio, negalime tikrai pasakyti; prašome prisiųsti kitą pusę. Ne-tilpusių raštų redakcija savo lėšomis negražina.

Beržūnaičiui. Netinka.

V. Urkiui. 1. Jei inžinerijos dalin esą perkeltas teks tarnaut 3 metus. 2. Jei toji žemė nėra paskirta iš-parceliuot, negalėsi gaut.

Ekonominė Karių Bendrovė

su skyriais

maloniai tarnauja gerbiamiems nariams ir pulkų krautuvėms.

1. Centrinė Karių Krautuvė,
Laisvės al. 29 Nr.

2. Duonos pardavykla,
Daukanto g. 8 Nr.

3. Rūbų siuvykla,
Laisvės al. 23 Nr.

4. Avalinės siuvykla,
Laisvės al. 23 Nr.

5. Kirpykla-Skutykla,
Laisvės al. 19 Nr.

6. Fotografija
Laisvės al. 48 Nr.

Manufaktūros, galanterijos, kosmetikos odų, rašomųjų dalykų prekės ir įvairiausi maisto produktai.

Geriausios rūšies juoda ir balta duona.

Sąžiningai atliekamas darbas, patogiausiomis kainomis.

mis.

Mūsų pinigai — litai garantuoti auksu ir doleriais, delto jie pastovūs ir brangūs. Litų kursas niekumet nenukris ir mūsų šalies ekonominė padėtis eis geryn, jei mes būsim taupūs, bet be reikalo pinigų nevalkosime kišenėse.

Lietuvos Koperatyvų Bankas tiksliausiai sunaudoja pinigus šalies ūkio ir kultūros reikalams, delto patartumėme atliekamus litus laikyti tik

LIETUVOS KOPERATYVŲ BANKE.

Kaunas Laisvės Alėja 43.
ir skyriuose: Šiauliai (D. g-vė 24) Vilkaviškis (Mariampolės g-vė 24) Panevėžys (Turgavietė), Vieksniuose ir kit.

Už indėlius Bankas moka: kiekvienam pareikalavimui (bėg. s-ta) 5 % pusei metų 5 %

nuo pusės metų iki metų 6 1/4 %

nuo metų iki 2 metų 7 1/2 %

virš. 2 metų 8 1/2 %

Bankas visumet keičia markes į litus ir litus į markes ir atlieka visas kitas bankines operacijas kaip tai: pinigų perlaidas, akredityvus, inkaso ir t. t.

Lietuvos gynėjau - kareivi!

Jei nori žinoti kaip gyvena tavo broliai - seserys tautiečiai, atsiskyrę nuo tavo dabar ginamos jų gimtosios šalies Lietuvos, tai prašyk savo giminiu arba pažįstamų, kad tau užsakytų savaitinį laikraštį.

„Išėivių Drauga“

kurį leidžia

Britanijos lietuvių kat. darbininkų sąjunga

ir iš kurio tu sužinosi kaip gyvena tavo tautiečiai Škotijoje ir visoje Didžiojoje Britanijoje (Anglijoje).

Draugiškas sveikinimas Lietuvos kareiviams nuo

„Išėivių Draugo“,
281 Eglinton str.,
Glasgow, S. S.,
Scotland.

K A R I A I!

Prašykite savo Amerikos giminių ir pažįstamų, kad išrašytų jums vienintelį Amerikos lietuvių iliustruotą žurnalą

„V Y T I“

„VYTI“ leidžia Amerikos Lietuvių Katalikų Jaunimo Sąjunga — Lietuvos Vyčiai.

„VYTYJE“ kaip veidrodyje, atspindi Amerikos lietuvių jaunimo gyvenimą ir darbus.

„VYTYJE“ telpa įžymiausių rašytojų, gyvenančių Lietuvoje ir Amerikoje, raštai.

„VYTIS“ eina du kartu mėnesyje. Prenumerata metams į Lietuvą tikrai 4 doleriai.

Pažiūrėti vieną numerį siunčiame dovanai.

„V Y T I S“

4736 So. Wood St., Chicago, Ill.
U. S. of America.

Leidžia Kr. A. M. Karo Mokslo Skyrius.

Lietuvos Valstybės spaustuvė. Kaunas, Totorių gatvė Nr. 14.